

ริ้วรอยหรือ..... Botulinum Toxin-A ช่วยท่านได้(1)

รศ. นพ. ปารยะ อาศนะเสน
ภาควิชาโสต นาสิก ลาริงซ์วิทยา
Faculty of Medicine Siriraj Hospital
คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล

ปัญหา ริ้วรอย เหยี่ยวน บนใบหน้าของคนเรา โดยเฉพาะผู้ที่รักสวย รักงาม กลัวแก่ เป็นปัญหาหลักปัญหาหนึ่ง มีหลากหลายวิธี ที่จะแก้ไขปัญหาดังกล่าว ได้แก่การทำศัลยกรรม เช่น การดัดหน้า ฉีดคอลลาเจน จนถึงการใช้ผลิตภัณฑ์สำหรับผิวหนัง หลากหลายยี่ห้อ เพื่อชะลอความแก่ การแก้ไขปัญหาริ้วรอย เหยี่ยวน อีกวิธีหนึ่ง ซึ่งได้รับความนิยมในต่างประเทศ ในระยะ 5-8 ปีนี้ และในเมืองไทยได้มีคลินิกความงาม หลายแห่งได้นำเข้ามารักษาและแก้ไขปัญหาริ้วรอย เหยี่ยวน คือ การฉีดสาร Botulinum toxin-A

1. Botulinum toxin-A คืออะไร ?

Botulinum toxin type A หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า "BTA" เป็นสารชีวภาพปราศจากเชื้อ สกัดจากเชื้อ แบคทีเรีย Clostridium Botulinum ซึ่งเป็นเชื้อแบคทีเรีย กลุ่มเดียวกับเชื้อที่ทำให้เกิดบาดทะยัก และได้นำมาผ่านกระบวนการทำให้บริสุทธิ์ ก่อนใช้จะนำมาผสมกับน้ำเกลือ ก่อนฉีดเข้าสู่กล้ามเนื้อที่ต้องการแก้ไข เพื่อออกฤทธิ์คลายกล้ามเนื้อ

ริ้วรอยที่เกิดขึ้นบนใบหน้าของเรานั้น เกิดจากการแสดงสีหน้า และอารมณ์ต่างๆ ซ้ำ ๆ กล้ามเนื้อมัดที่เราใช้แสดงสีหน้าและอารมณ์ เมื่อเกิดการหดตัวจะทำให้ผิวหนังที่อยู่เหนือกล้ามเนื้อนั้น เกิดเป็นรอยให้เห็น หรือที่เรียกว่า "รอยย่น" เมื่อเราฉีด BTA เข้าไปในกล้ามเนื้อทำให้เกิดริ้วรอย ในปริมาณยาเพียงเล็กน้อย ยาจะออกฤทธิ์ยับยั้งการนำกระแสประสาทที่ส่งมายังกล้ามเนื้อบริเวณนั้น ทำให้กล้ามเนื้อนั้น เกิดการคลายตัว เมื่อกกล้ามเนื้อคลายตัว ผิวหนังด้านบนของกล้ามเนื้อนั้นก็จะเรียบและไม่มีรอยย่น ส่วนการทำงานด้านอื่น ๆ ของเส้นประสาทยังคงปกติ เช่น การรับรู้ความรู้สึกต่าง ๆ การแก้ไขริ้วรอยเหยี่ยวน โดยการฉีดสาร BTA จึงเหมาะกับริ้วรอยเหยี่ยวนที่เกิดจากการหดเกร็งตัวของกล้ามเนื้อมากกว่าปกติ เช่นรอยย่นจากการขมวดคิ้ว ริ้วรอยตีนกาเวลายิ้มหรือหัวเราะ รอยย่นบริเวณหน้าผาก แต่ริ้วรอยเหยี่ยวนบริเวณร่องแก้ม มักไม่ได้ผลจากการฉีดสาร BTA

การออกฤทธิ์ของยา เป็นการออกฤทธิ์เฉพาะที่ หรือออกฤทธิ์เฉพาะบริเวณที่ฉีดเท่านั้น ไม่มีผลกับกล้ามเนื้อส่วนอื่น ๆ เมื่อแสดงสีหน้า และอารมณ์ต่าง ๆ สีหน้าจะดูเป็นธรรมชาติ เพียงแต่ริ้วรอยหายไปเท่านั้น

2. Botulinum toxin-A ใช้รักษาอะไรได้บ้าง ?

BTA มีความปลอดภัยในการใช้เป็นอย่างมาก และสามารถรักษาโรคต่าง ๆ ได้มากมาย หลายชนิด ในด้านความงาม เรานำ BTA มาใช้ในการลบรอยย่นต่างๆ บนใบหน้า ให้ดูอ่อนวัยขึ้น เช่น

- ลบรอยย่นบริเวณหน้าผาก (forehead line)
- ลบรอยย่นระหว่างคิ้ว (glabella)
- ลบรอยตีนกา และรอยย่นรอบดวงตา (crow's feet)
- ลบรอยย่นรอบปาก (perioral fold)
- ลบรอยย่นบริเวณลำคอ (platysma)

นอกจากนี้แล้ว BTA ยังสามารถแก้ไขรูปหน้าสำหรับคนที่มีใบหน้าเหลี่ยมให้ดูเรียวยาวได้ และลดเหี่ยวที่ ออกมาจากบริเวณรักแร้, ฝ่ามือ, และฝ่าเท้า และปรับแต่งขนคิ้วให้มีรูปลักษณะตามความต้องการได้

3. หลักการออกฤทธิ์ของ Botulinum toxin-A

กลไกการออกฤทธิ์ของ BTA นั้น BTA จะไปยับยั้งการสื่อสารระหว่างเซลล์ประสาทและกล้ามเนื้อ เนื่องจากในภาวะปกติ กล้ามเนื้อจะทำงาน เคลื่อนไหว หรือ หดตัว ต้องอาศัยการสั่งงานจากเซลล์ประสาท โดยอาศัยสารคัดหลั่งที่มีชื่อว่า acetylcholine เมื่อฉีด BTA จะยับยั้งการหลั่งสาร acetylcholine ทำให้กล้ามเนื้อขาดการรับรู้การสั่งงานจากเซลล์ประสาท จึงไม่เกิดการหดตัว

BTA จะเริ่มออกฤทธิ์ในการลดริ้วรอยเหี่ยวย่น จากการเกร็งตัวของกล้ามเนื้อ ภายใน 2-3 วัน และเห็นผลสูงสุดภายใน 7-14 วัน ซึ่งจะรู้สึกได้ว่า ริ้วรอยบนใบหน้าหายไป BTA จะมีฤทธิ์อยู่นาน 4-6 เดือน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคล ขนาดยาที่ฉีด และความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ (muscle tone) มัดนั้น ๆ หลังจาก BTA หมดยุติ กล้ามเนื้อจะกลับมาหดตัวตามปกติ รอยย่นของผิวหนังจะค่อย ๆ กลับคืนสู่สภาพเดิม โดยที่ไม่มีผลแทรกซ้อนใด ๆ เนื่องจากไม่มีการตกค้างของยา

การฉีด BTA ซ้ำ สามารถทำได้ตามความต้องการ การฉีดซ้ำโดยไม่ทิ้งช่วงหลังยาหมดฤทธิ์ นาน จะช่วยให้ ยามีฤทธิ์อยู่ได้ยาวนานขึ้น เว้นระยะในการฉีดครั้งต่อไปนานขึ้น ในการฉีด BTA ครั้งหลัง และยังคงประสิทธิภาพในการออกฤทธิ์เช่นเดิม

4. ข้อดีของ Botulinum toxin-A

- สามารถใช้รักษารอยย่นต่าง ๆ ที่เกิดจากการแสดงสีหน้าได้ผลดี โดยไม่ต้องผ่าตัดทำศัลยกรรม
- ใช้เวลาในการฉีดเพียง 5-10 นาทีเท่านั้น ไม่ต้องหยุดงาน หรือใช้เวลาในการพักฟื้น และสามารถทำกิจกรรมต่างๆได้ตามปกติ
- ไม่ต้องพบกับข้อเสียจากการผ่าตัด เช่น บวม, ปวดแผล, มีแผลเป็น หรือภาวะแทรกซ้อนอื่น ๆ ที่รุนแรง
- ใช้ยาปริมาณเพียงเล็กน้อยในการฉีด และใช้เข็มที่มีขนาดเล็กที่สุดในการฉีด ซึ่งจะรู้สึกเหมือนมดกัดเท่านั้น
- เห็นผลเร็ว เพียงไม่กี่วัน จะรู้สึกได้ว่า ริ้วรอยหายไป
- ใช้ได้ผลดีเท่า ๆ กัน ทั้งในผู้หญิงและผู้ชาย
- สามารถนำไปใช้ร่วมกับการฉีดคอลลาเจน หรือฟิลเลอร์ หรือ การใช้เลเซอร์ได้

5. ข้อห้ามในการใช้ Botulinum toxin-A

- ในสตรีมีครรภ์ หรือหญิงให้นมบุตร
- ผู้ที่มีปัญหาเกี่ยวกับระบบการทำงานของประสาท กล้ามเนื้ออ่อนแรง